

(Det talte ord gælder)

13. september 2013

Åbningstale ved Formand for Naalakkersuisut, Aleqa Hammond
(Formand for Naalakkersuisut)

Indledning

Ærede Formand for Inatsisartut, ærede medlemmer af Inatsisartut, ærede medborgere.

På vegne af Naalakkersuisut vil jeg sige et dybfølt tak til Formanden for Inatsisartut for velkomsten til denne efterårssamling.

Jeg vil også gerne inderligt takke for de vise ord som vi fik med på vejen i kirken. Lad os altid huske disse ord, når vi skal til at diskutere og træffe beslutninger i denne sal.

Jeg har glædet mig til at byde jer velkommen til denne samling. Vi kommer til at diskutere og træffe vigtige beslutninger. Alle beslutningerne kommer til at berøre os som folk, kommer til at berøre vore familier, og kommer til at berøre os som enkelte individer, som borgere.

Jeg er barn af den tid, hvor det var København, der traf beslutning om, hvem der skulle bo hvorhenne i dette land. København besluttede at nedlægge bygder, og befolkningen blev koncentreret i store byer med boligblokke, som daværende Blok P. Jeg voksede op i Uummannaq, hvis fortsatte eksistens blev afgjort blandt andet af den første kvinde i daværende Landsråd, Elisibannguaq Johansen. Hun satte bremsen for planerne om at nedlægge Uummannaq, og flytte indbyggerne til Nuuk – til Blok P.

Jeg oplevede generationen før mig tage initiativ til at ændre ansvarsforholdet mellem den danske stat og Grønland. Jeg oplevede indførelsen af Hjemmestyret. Jeg oplevede, at vi stemte os ud af EF, og dermed selv kunne fastlægge vores fiskeripolitik. Jeg oplevede ophævelse af fødestedskriteriet. Jeg oplevede indførelse af Selvstyret og jeg oplevede overtagelsen af råstofområdet. Jeg står her og nu på denne talerstol som den første kvinde, der er blevet Formand for Naalakkersuisut.

Jeg er utrolig stolt over at have oplevet denne, vores, udvikling, og været en del af den. Jeg er stolt over, at Grønland har nået disse resultater ved arbejdsomhed, ihærdighed og målrettethed. Og jeg er taknemmelig overfor de tidligere regerings arbejde og de resultater de har nået sammen med befolkningen. Og jeg er ydmyg for den opgave, der er betroet mig med Grønlands videre udvikling og for at styrke Grønlands position internationalt.

Internationalt

Det er mig magtpåliggende at understrege, at jeg til hver en tid vil kæmpe og forsvare Grønlands interesser, herhjemme og i international sammenhæng. Lad mig tage Arktisk Råd som eksempel. Det kunne betale sig at kæmpe for vores ret til at deltage i dette internationale forum. Grønland blev skubbet ud af de reelle forhandlinger i Arktisk Råd regi. Men vi har nu sikret os, at vi igen sidder ved bordet i sager, der vedrører de sagsområder, som Grønland har overtaget. Vi har kæmpet for vores ret, og vi har opnået det vi ville.

Hvad betyder det for den enkelte borger? Måske ikke særlig meget til dagligt. Men Grønlands aktive deltagelse internationalt bidrager til at gøre opmærksom på grønlandske interesser og også til at tiltrække investeringer til udvikling i Grønland. Men det giver også et signal om, at man ikke kan træde på os eller tilsidesætte Grønlands interesser. Det giver rygrad, det giver stolthed. Det kan den enkelte borger også måske bruge til at styrke sin selvbevidsthed. Som folk kan det styrke vor kultur, selvbevidsthed og selvopfattelse.

Sideløbende med de internationale aktiviteter er det vores mål, at der etableres en Repræsentation i den amerikanske hovedstad, Washington, i 2014. Det markerer vigtigheden af vort politiske forhold til USA, og fordi vi prioriterer at promovere vores eksport og har et ønske om at tiltrække investeringer fra vore amerikanske naboer.

Jeg er også glad og stolt over, at Island har besluttet at oprette et generalkonsulat i Grønland. Jeg ønsker Island velkommen til vort storslåede land, og jeg ser frem til en yderligere styrkelse af vore to landes og folks samhandel og venskab.

Naalakkersuisut vil kæmpe for vores rettigheder og vi vil kæmpe for vores ret til at være selvforsynende med hensyn til fødevarer. Vi vil fortsætte med at kæmpe for vores kulturelle og historiske fangstraditioner. Vi vil kæmpe for, at Grønland kan fortsætte med at fange hvaler. Grønland ønsker, at hvalfangstkommissionen fortsat skal være forum for fastsættelse af kvoter, ikke for fredning. Grønland fanger hvaler på et bæredygtigt grundlag.

Grønland har derfor inviteret til politisk seminar i november måned for danske såvel som grønlandske politikere, så der i fællesskab kan findes en løsning på IWC-medlemskabsspørgsmålet. Det er Grønlands håb, at der findes en løsning, som er tilfredsstillende for hele Kongeriget.

Uanset hvilken løsning der findes vil jeg forsikre befolkningen om, at vi alle – du og jeg - fortsat vil kunne få hvalkød i Grønland; på brædtet, i supermarkederne og hjemme i vore køkkener. I dag, og i fremtiden. Det skal sikres i tæt dialog og i samarbejde med de relevante organisationer og instanser. Vi forsvarer vor levevis, tankegang og værdigrundlag, og det gør vi for at forsvare vor rettigheder og identitet.

Infrastruktur

Det betyder noget for den enkelte borger, at der er fødevarer at købe i den lokale butik. Det betyder noget, at der er et sammenhængende samfund.

Naalakkersuisut har derfor valgt at skulle udvide Nuuk Havn. Beslutningen betyder, at skibsforsyningen til Grønland vil blive forbedret betragteligt. Dette medfører en forbedret infrastruktur til landet. Udvidelsen betyder derfor ikke kun en bedre forsyning til Nuuk, men en bedre forsyning til hele landet.

Naalakkersuisut arbejder ihærdigt på fortsat at klarlægge beslutningsgrundlaget for etableringen af en lufthavn i Qaqortoq. Jeg vil gerne understrege, at Grønlands næste lufthavn bliver i Qaqortoq.

Sundhed

Nogle byer har fine og flotte skoler. Det er rigtig godt. Det betyder meget for de børn og ansatte, der arbejder i disse gode omgivelser. Sunde omgivelser er vigtige for god læring. Men vi må også erkende, at billedet ser ganske anderledes ud i andre byer. Det er vi nødt til at rette op på. Vi kan ikke leve med denne skævvridning. Vi kan ikke leve med, at børn går i skole i sundhedsskadelige bygninger. Det vil Naalakkersuisut gøre noget ved.

Naalakkersuisut prioriterer det forebyggende og sundhedsfremmende arbejde højt. Det er vores mål, at endnu flere borgere vægter en sund livsstil med varieret kost samt masser af motion højt, fremfor et liv med tobak og misbrug af alkohol og hash. En sund livsstil er afgørende, når det handler om at forbedre folkesundheden, og ikke mindst når det handler om at forbedre livskvaliteten. Men vi har også selv hver især et ansvar for at stå i spidsen for vore egne liv i realiseringen af det sunde liv med livskvalitet.

I perioden 1990-2011 har 1108 personer valgt at tage deres eget liv. Det er næsten ligeså mange, som der bor i Qasigiannuit-by. Det er skræmmende og ulykkeligt! Jeg er sikker på, at vi der sidder i denne forsamling, og mange af vore medborgere, der lytter med på radioen kender nogen, som de har mistet på grund af selvmord. Vi har alle familiemedlemmer eller venner, som vi har mistet på grund af selvmord.

Vi har ikke løftet vores ansvar godt nok. Det må vi ændre på nu. Vi har et nationalt ansvar! Vi skal gøre livet værd at leve. Vi skal støtte op omkring dem som har det svært. Der har vi alle et personligt ansvar for vores familie og for vores venner. Vi skal opbygge et samfund, der har plads til alle. Igen et ansvar alle borgere skal være med til at bære. Der har Naalakkersuisut et ansvar, og det ansvar tager vi på os. Forebyggelse af selvmord er derfor et særligt indsatsområde for Naalakkersuisut. Vi fremlægger derfor på denne samling en ny strategi for selvmordsforebyggelse. Strategien skal sikre en helhedsorienteret indsats over for selvmordstruede, selvmordsramte og deres familier.

Vores overordnede økonomiske mål

En vigtig forudsætning for en positiv udvikling af vores land er, at alle tager et ansvar, og får mulighed for at gøre en indsats. Det gælder ikke mindst indenfor uddannelse, og udvikling af erhvervsområdet, ved at udnytte de nuværende og de mange nye og spændende muligheder, som tegner sig for fremtiden.

Der er behov for at skabe reel vækst i økonomien. Derfor skal den private sektor styrkes og udgøre en langt større andel af landets samlede økonomi. Det er klart en forudsætning for fremtidens velfærd, at flere kommer i arbejde.

Det er Naalakkersuisuts klare vurdering, at væksten i de kommende år især skal bæres af udviklingen af en råstofindustri og en videreudvikling af fiskeriet. Der er på disse områder meget store muligheder for at udvikle private virksomheder og skabe nye arbejdspladser. På den måde skabes et reelt økonomisk fundament – uden afhængighed af bloktilskuddet – til at betale både for uddannelse og velfærd. Vi skal udvikle uddannelsessektoren og uddannelsestilbuddene. Vi skal støtte op om vore unge, såvel som de ældre, der vælger at videreudanne sig. Uddannelse er vejen til øget velfærd, og vejen til selvstændighed.

Naalakkersuisut ønsker at styrke bygder og yderdistrikter, så der skabes en mere ligelig og balanceret udvikling i Grønland. De første initiativer hertil er foretaget i vores forslag til finanslov for 2014, hvor der er lagt vægt på at styrke anlægsaktiviteten uden for Nuuk. Samtidig har

Naalakkersuisut taget initiativ til at omfordele det kommunale bloktilskud, så der skabes bedre balance mellem kommunerne.

Nærdemokrati

Naalakkersuisut vil sikre og styrke befolkningens muligheder for selv at bestemme over udviklingen – i de store byer, og ikke mindst i de mindre bosteder. Naalakkersuisut har derfor igangsat flere initiativer. Der afholdes i den kommende weekend et seminar om udviklingen af de mindre bosteder. Naalakkersuisut glæder sig til at mødes med repræsentanterne for bygdebestyrelserne, med borgmestrene, og med KANUKOKA's bestyrelse. Naalakkersuisut planlægger at gennemføre en landsdækkende bygdekonference i 2014.

Naalakkersuisut fremlægger på Inatsisartut's efterårssamling et lovforslag til en ny ordning om lokaludvalg som et ændringsforslag til den kommunale styrelseslov.

Lokaludvalgene skal gøre op med det nærdemokratiske underskud der efter kommunesammenlægningen i 2009 er opstået i de tidligere kommunebyer. Lokaludvalg kan etableres til at varetage en lang række områder af lokal karakter.

Det er Naalakkersuisut holdning, at etableringen af lokaludvalg og lokaludvalgenes opgaver skal besluttes lokalt og ikke dikteres af Selvstyret. Lokaludvalgene skal supplere bygdebestyrelserne i det lokale arbejde i kommunerne. Bygdebestyrelserne er i forvejen kommunernes ansvar, og kommunerne skal i dialog og i samarbejde med borgerne selv bestemme om de vil oprette lokaludvalg.

Fiskeriet

Fiskeriet er fortsat Grønlands vigtigste hovederhverv, og vore levende ressourcer i havet omkring os er derfor vigtige elementer i vor livs oprettelse, økonomi og handel.

Det er vigtigt for Naalakkersuisut at kvotefastsættelser tager udgangspunkt i videnskabeligt baserede anbefalinger, herunder baseret på bæredygtighedsprincippet.

Naalakkersuisut er meget opmærksomme på fuld udnyttelse af fiskeriterritoriet, dog med beskyttelse af naturen og dens ressourcer in mente, herunder intensivering af undersøgelse af fiskerimuligheder samt udnyttelse af nye fiskearter i vore farvande.

Jeg er opmuntret over, at forsøgsfiskeriet efter makrel og sild i Østgrønland nu for alvor er gået i gang. Forsøgsfiskeriet vil give et fingerpeg om mulighederne for et fremtidigt etableret grønlandsk makrel- og sildefiskeri. Naalakkersuisut vil arbejde og presse på for, at Grønland bliver anerkendt som kyststat til fiskeri efter makrel og sild.

Koalition har besluttet, at 50 % indkomstkraft fra erhvervsfiskeri skal genindføres. Aktører, som er kommet ind i fiskeriet efter afskaffelsen af pågældende paragraf, vil ikke blive ramt. Genindførelsen vil derefter gælde for fremtidige aktører. Det overvejes endvidere om der skal være forskel på adgang til de to segmenter, det havgående og det kystnære. Kort sagt: Nuværende lovgivning gælder for det havgående segment, medens søstøvleparagraffen genindføres indenfor det kystnære segment.

Naalakkersuisut vil også arbejde for at den såkaldte ”brugerviden” sikres i forbindelse med administrationen af fiskeriloven. Brugerviden skal sikres en plads i formålsbestemmelsen i fiskeriloven på lige fod med biologisk rådgivning.

Det er også Naalakkersuisuts hensigt at man i det kystnære fiskeri ikke kan være både aktiv fisker og samtidig være den der tager imod råvarer og producerer fiskeprodukter. Der skal være forskel på fisker og producent. Derved sikres en klar rollefordeling i erhvervet.

Som allerede nævnt vil disse elementer blive indarbejdet i forslag til ny fiskerilov, som Naalakkersuisut vil fremlægge til FM 2014.

Fangstområdet

Det er Naalakkersuisut's ønske, at kvoteringer for traditionel fangst i yderdistrikterne skal genvurderes. Dette arbejde vil ske i tæt koordination med repræsentanterne for erhvervsfangere og fritidsfangere, ligesom Fangstrådet vil blive involveret i vurderingen. Brugernes og biologernes viden skal fortsat danne udgangspunkt i kvotefastsættelserne for de enkelte arter, som det foregår allerede i dag. Yderdistrikternes kødbehov sammenholdt med meget få forsyningsskibe i løbet af året spiller også en væsentlig rolle i denne vurdering. Som i anden sammenhæng, vil vi i vore vurderinger og grundlæggende arbejde inkludere respekten for vor traditionelle viden, vore værdier og vor kultur.

Landbrug

Naalakkersuisut ønsker udbygning af selvforsyning af grønsager, kød og levnedsmidler, ligesom antallet af køer og lam ønskes udvidet. Disse arbejder sker i tæt samarbejde med repræsentanterne for landbruget, herunder Landbrugsrådet. Derfor er det Naalakkersuisuts interesse, at Landbrugskommissionens arbejde fortsættes således, at de kan danne grundlag for udviklingstiltag for landbrugserhvervet de næste årtier, og ikke kun ser et år frem i tiden.

Landbrugskommissionens anbefalinger forventes færdigbehandlet i 1. halvår i 2014. Anbefalingerne skal danne grundlaget for det videre politiske arbejde, hvilket vi i Naalakkersuisut glæder os til at modtage.

Boliger

På boligområdet står Grønland overfor en stor udfordring. Hovedparten af Selvstyrets boligblokke blev bygget for over 40 år siden i 1960'erne og 1970'erne. Mange af boligblokkene er ikke blevet systematisk vedligeholdt og står i forfald. Nogle er ikke beboelige længere og skal saneres.

Det er nu, der skal sættes kræfter ind på systematisk vedligehold, så vi bevarer de samfundsskabte værdier – og det er ikke kun på boligområdet. Vi skylder os selv og vores kommende generationer, at vi sikrer bevarelse af de offentlige bygninger ved at gennemføre systematisk vedligeholdelse og påbegynde byggeri af nye lejligheder, hvor der er behov for dette.

Klima

Vi mærker klimaforandringerne på nærmeste hold. Det er vigtigt, at vores samfund er rustet til at imødegå de udfordringer, som et klima i forandring stiller os overfor. Samtidig er det også nærliggende at se på de nye muligheder, som et ændret klima medfører, og bruge dem aktivt i den fortsatte økonomiske og samfundsmæssige udvikling.

Klimaforandringerne og isens tilbagetrækning betyder, at helt nye erhvervs muligheder åbner sig. Krydstogtskibe kan nu sejle højere og længere mod nord. Råstofindustrien kan udvide deres efterforskning efter råstoffer, og en mere isfri nordvestpassage kan i fremtiden måske komme til at spille en rolle som alternativ færdselsåre for containerskibstrafikken til og fra Asien.

Naalakkersuisut vil samtidig sikre, at udnyttelsen af vores ressourcer sker på et så sikkert og bæredygtigt grundlag som overhovedet muligt, således at vores smukke land og natur kan bevares til de næste generationer.

Energi

Endnu et eksempel på øget selvforsyning og en bæredygtig tilgang til udviklingen af samfundet både for borgere og erhvervsliv her i landet er de massive investeringer i vedvarende energi- særligt i vandkraft. Det gør, at vi i år er nået op på, at 70 % af den offentlige elektricitetsforsyning stammer fra vedvarende energi. Det placerer faktisk Grønland i verdenseliten for vedvarende energi. Det kan vi være stolte over.

Det er godt for klimaet og er med til at øge selvforsyningsgraden. Der er samtidig mulighed for, at noget af vores industrielle vækst vil kunne baseres på vedvarende energi. Det vil være et forbilledligt eksempel på, at økonomisk og industriel udvikling kan gå hånd i hånd med bæredygtighed. Det er samtidig et eksempel på, at Grønland har vilje til at tage et klimamæssigt ansvar, uden at det forhindrer vores fortsatte muligheder for vækst.

Natur og Miljø

Naalakkersuisut har fokus på at sikre at vores unikke, men også sårbare natur og miljø beskyttes. Vi er vidende om, at vi står med store udfordringer med utidssvarende affaldshåndtering. Det understreger nødvendigheden af, at vi skal intensivere indsatsen for at finde løsninger på de udfordringer vi har. Vi skal som et land tage ansvar for vores affald. Alle politiske beslutninger skal i alle henseender træffes med respekt for miljø og natur. Vi skal arbejde for at fastholde miljøet og en ren natur for fremtidens generationer.

Tilbud til voksne med senfølger af seksuelt misbrug

En undersøgelse foretaget i 2004 viste, at henholdsvis 28 % piger og 9 % drenge har været udsat for seksuelle overgreb. De tal fortæller os, hvor stort et antal voksne med senfølger vi kan forvente at se i den nærmere fremtid. En af de undersøgelser, som giver et billede af senfølger er undersøgelsen ”Børn i Grønland” fra 2009. Cirka 35 % af adspurgte mødre svarede her, at de havde været udsat for seksuelle overgreb som børn.

På landsplan vil det sige, at cirka hver tredje mor er blevet udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Mange har stadig eftervirkninger af at have været seksuelt misbrugt som barn og har derfor problemer med at håndtere den daglige tilværelse uden at have adgang til den nødvendige behandling.

Naalakkersuisut's målsætning er at etablere et rejsehold med psykologer, som tilbyder behandling til voksne med senfølger af seksuelt misbrug. Det skal give de ramte en bedre tilværelse og bidrage til at blive mere arbejdsmarkedsparate. Det skal forebygge, at deres børn udsættes for seksuelle overgreb og andre former for omsorgssvigt. Vi skal bruge alle kræfter på at sikre, at alle hjem skal have den hjælp de har brug for. Det skal ske for at hjælpe dem, som har været udsat for seksuelt overgreb. Vi skal styrke forebyggelsen og rådgivningen.

Derfor har Departementet for Familie og Justitsvæsen indledt et samarbejde med selvstændige, autoriserede psykologer om planlægning af indsatsen. Et rejsehold er etableret, og er allerede i gang med arbejdet.

Udsatte børn og unge

På børne- og ungeområdet er målsætningen at gennemføre en forstærket og tryk indsats over for kriminelle unge. Der har ikke tidligere været særlige tilbud til unge der har begået domsudløsende kriminalitet, og nogle af disse unge har derfor været anbragt i anstalterne sammen med voksne.

Ifølge Kriminalforsorgen har der, inden for de seneste 5 år, været tilbageholdt 17 børn og unge i kortere eller længere tid. Den primære grund til tilbageholdelse har været personfarlig kriminalitet.

Disse børn og unge kan ikke rummes i landets øvrige døgntilbud, hvorfor der er behov for en særlig anbringelsesmulighed for denne gruppe. Inatsisartut's Finansudvalg har godkendt etablering af en sikret afdeling, som en selvstændig institution, og der opslås stillinger snarest.

For at imødekomme behovet for en særlig indsats, samt leve op til FN's børnekonvention, er der derfor etableret en sikret afdeling med 8 pladser i Sisimiut, der skal arbejde målrettet med at resocialisere denne gruppe unge.

Vore børn og unge skal have os voksne som deres vigtigste støtte og til at skabe et trygt bagland. Det ansvar må vi som voksne leve op til.

Hjemløshed

Departementet for Familie og Justitsvæsen offentliggjorde i juni 2013 rapporten "Hjemløshed i Grønland", som belyser tre forskellige typer af hjemløshed; boligløs, genhuset og hjemløs.

Rapporten giver et grundigt indblik i hjemløses tilværelse både fysisk og psykisk og grunde til hjemløshed. Rapporten vil ligge til grund for den fremtidige indsats på dette område. Det er i øjeblikket hensigten, at arbejde hen imod en koordineret indsats på hjemløshedsområdet. I den forbindelse er det målet at nedsætte en arbejdsgruppe på tværs af de berørte departementer, boligselskaber og KANUKOKA.

Velfærd skal måles ved vores egen ageren overfor de svageste i samfundet, og vi er nødt til at blive bedre her.

Øget hjælp til udsatte personer og kriseramte familier

Mange familier i vort land har store sociale problemer, og mange gange er det på tragisk vis børnene, det desværre går ud over. Vi har alle – forældre, familier, det offentlige system, kommunal- og landspolitikere et ansvar for, at det ikke sker. Derfor skal indsatsen på området styrkes yderligere. Naalakkersuisut har på den baggrund prioriteret området, og har afsat flere midler til det. Status er, at der er disponeret og bevilget flere tilskudsmidler til familiecentre, familiehøjskoler, krisecentre og væresteder fra finansloven for 2013.

Kompetenceudvikling er nøglen til, at familiecentre, familiehøjskoler og krisecentre bedre kan løfte deres opgaver. I denne sammenhæng kan det nævnes, at Selvstyret og Nordens Velfærdscenter, i dialog med kommunerne, samarbejder om afholdelse af et seminar for familiecentre med fokus på kompetenceudvikling.

Bedre forhold for Handicappede

Borgere med vidtgående handicap – og specielt personer med udviklingshandicap - har brug for, at vi som samfund gør en styrket indsats og skaber bedre rammer.

Departementet for Familie og Justitsvæsen forbereder afholdelse af 4 kommunale seminarer om udviklingshæmmede i samarbejde med foreningerne LEV og Inooqat. Der igangsættes en et-årig modulopbygget uddannelse til støttepersoner for personer med vidtgående handicap.

Endvidere er der i bloktilskudsaftalen med KANUKOKA for 2014 aftalt en væsentlig forhøjelse af vederlaget til aflastningsfamilier for handicappede samt en ekstra besøgsrejse årligt for unge i alderen 16-24 år med vidtgående handicap, som er på midlertidigt ophold (1-4 år) i Danmark.

Yderligere er der indledt et godt samarbejde med foreningerne LEV og Inooqat om indsatser for udviklingshæmmede. Jeg vil i den anledning takke for den arbejdsindsats som de pårørende varetager på frivillig basis, og som skaber en nødvendig opmærksomhed omkring de udfordringer de møder i deres dagligdag.

Handicapforsorgen blev udlagt til kommunerne 1. januar 2011. Som aftalt vil Departementet for Familie og Justitsvæsen i samarbejde med KANOKUKA gennemføre evalueringen af udlægningen af handicapområdet til kommunerne i 2014.

For at styrke handicappedes rettigheder har Grønland tiltrådt FNs handicapkonvention. Der er fokus på implementering af konventionen samt igangsat en proces med henblik på at revidere handicaplovgivningen.

NAKUUSA 2013

Det 5-årige samarbejdsprojekt mellem UNICEF Danmark og Grønlands Selvstyre, NAKUUSA, arbejder for at styrke børns rettigheder og trivsel i Grønland.

NAKUUSA er en platform for børn og unge i Grønland, hvorfor det har været naturligt at oprette et nationalt børnepanel, som repræsenterer alle børn og unge i Grønland. I dag er der 14 unge tilknyttet børnepanelet, Meeqqat Isummersorfiat, MI. MI's årlige fysiske møder er kernen for NAKUUSAs arbejde, hvor MI diskuterer børns rettigheder. Det er MI's arbejde at give input til NAKUUSAs arbejde og det er NAKUUSAs arbejde at sprede MI's budskab videre til samfundet via tv, radio og Facebook.

Sidste år handlede NAKUUSA's kampagne om forældreansvar "Suli anaanamik, suli ataatamik!" I år skal kampagnen handle om de voksnes ansvar over for ressourcensvage børn og unge.

Kampagnen skal give inspiration til hvordan man som voksen kan gøre en forskel over for andres børn og at det er naturligt at hjælpe et barn. Jeg er sikker på, at vi alle her helhjertet kan støtte op om dette initiativ.

Forsoningskommission

Vort folk har gennem historien gennemgået og oplevet voldsomme påvirkninger udefra og indefra – både under kolonitiden og i tiden efter. Nogle påvirkninger har været rene kolonialistiske skadelige overgreb på det grønlandske folk. Andre af disse påvirkninger har været med de bedste intentioner for øje og med gode resultater, men hvor der også har været utilsigtede ulykkelige følger.

Og måske er der også stadig strukturer i samfundet fra kolonitiden, der virker skadeligt for det grønlandske folk. Vi har den dag i dag stadig store sociale udfordringer, som i bund og grund finder deres rod helt tilbage i kolonitiden.

Kolonitiden er ovre. Selvstyret er indført og det grønlandske folk er blevet anerkendt som et folk med sin egen ret til selvbestemmelse. Men skaderne og følgevirkninger på det grønlandske folk findes desværre ulykkeligvis stadig den dag i dag – den sociale arv er umådelig svær at bryde med de få ressourcer vi har. Vi udøver stadig alt for megen skade på os selv, hvis vi skal sammenligne os med andre ikke-koloniserede folk. Alle ved, at vi har store sociale problemer i vort land. Vi er et folk, hvor mange er blevet og stadig bliver såret. Vi er nødt til at tage hånd om dette - tale om dette for at kunne bevæge os videre. Vi kan den dag i dag knap nok tale om kolonitiden uden at vække folks vrede, uden at de bliver sårede eller føler skyld. Vi er nødt til at bryde flere tabuer for at hele og styrke forståelsen af tingenes sammenhæng. Nå til erkendelse og anerkendelse for at kunne tage flere skridt fremad, så vi igen kan blive et stærkt folk fyldt med initiativrige og stærke borgere, der selv tager magten over deres eget liv og samfund.

Heldigvis er der mange stærke borgere i vort land. Mange individer der ikke føler sig som ofre. De udfylder stærke roller og udfører et uvurderligt stykke arbejde for vort land. De er forbilleder. Måske er det umiddelbart ikke dem, som har størst brug for forsoning. Det har jeg respekt for. De stærke kan være med til at vise vejen for andre. For vi kan se i vore social-statistikker at noget er galt, og at der må handles. Derfor håber jeg inderligt, at der vil blive støttet op om den kommende Forsoningskommissions arbejde.

Uddannelse og Forskning

Det glæder Naalakkersuisut at konstatere, at flere og flere unge påbegynder og gennemfører et uddannelsesforløb. Men alt for mange unge møder – trods den øgede uddannelsesindsats – stadig den dag i dag lukkede døre i vores uddannelsessystem. Enten fordi de ikke har fået de nødvendige færdigheder i folkeskolen eller fordi uddannelsesinstitutionerne ikke i tilstrækkelig grad er udviklet til at rumme unge med forskellige sproglige såvel som faglige forudsætninger og behov.

Vore uddannelsesinstitutioner må derfor fortsat styrkes, så de til hver en tid kan tilbyde nutidige og relevante uddannelses tilbud, der i kvalitet ikke står tilbage for andre landes tilsvarende tilbud. Større ansvar, uddannelse og opkvalificering er vigtige nøgleord for vort lands fortsatte udvikling og vækst. Naalakkersuisut vil derfor fortsætte og styrke vore uddannelsesindsatser så flest muligt kan forfølge og gennemføre deres uddannelsesønsker.

Arbejdet med at implementere og udvikle igangværende uddannelsesreformer skal derfor fortsættes og intensiveres. Dette arbejde skal ske i tæt dialog og samarbejde med alle relevante parter og interessenter. Naalakkersuisut vil i den forbindelse gennemføre en lang række møder og konferencer med interessenter og organisationen henover efteråret og foråret, inden Naalakkersuisuts udkast til ny uddannelsesplan bliver fremlagt og drøftet i Inatsisartut til forårssamlingen 2014.

Meeqquervitsialak skal fortsat styrkes – særligt i bygder og yderdistrikter.

Atuarfitsialak reformen har nu kørt i 10 år og det kan konstateres, at der er et stort behov for at evaluere og videreudvikle folkeskolens undervisning og evne til at rumme og støtte alle elever.

For at styrke overgangen fra folkeskolen til ungdoms- og erhvervsuddannelserne og øge de studerendes gennemførelse af deres uddannelsesforløb vil Naalakkersuisut styrke vejlednings- og rådgivningsindsatsen på hele uddannelsesområdet. Denne indsats vil til dels ske gennem en ny vejledningslov, som vil blive fremlagt under denne samling, og gennem etablering af en landsdækkende psykologisk og social studenterrådgivning, som etableres i alle de større uddannelsesbyer.

Naalakkersuisut er meget opmærksom på praktikpladsproblemerne på erhvervsuddannelsesområdet. Derfor lægges der i finanslovsforslaget for 2014 op til, at der, udover de allerede i gangværende tiltag, afsættes yderligere midler til udvikling og afvikling af skolepraktikordninger.

Kollegiesituationen er foruden praktikpladsproblemerne én af hovedårsagerne til flaskehalsproblemerne i uddannelsessystemet. Gode boligforhold har stor betydning for trivsel og stabilitet, når man som ung starter på en ny uddannelse eller flytter til en anden by. Naalakkersuisut er opmærksom på, at der flere steder i landet er et behov for fortsat udvidelse af kollegiekapaciteten. Dette arbejde skal foregå i tæt samarbejde med kommunerne.

På forskningsområdet har Naalakkersuisut til behandling på denne samling fremlagt et lovforslag, som reelt er udtryk for en hjemtagelse af forskningsrådgivningen. Loven har overordnet til formål at fremme og styrke grønlandsk forskning forankret i Grønland til gavn for det grønlandske samfund. Naalakkersuisut forventer med forslaget, at forskningsindsatsen i Grønland styrkes væsentligt. Der skal skabes større sammenhæng mellem forskning og erhvervsliv, og det skal sikres, at befolkningen har adgang til information om opnåede forskningsresultater.

Ligestilling

Naalakkersuisut har til denne samling fremlagt Forslag til en ny ligestillingslov. Med Forslag til Inatsisartutlov om ligestilling mellem mænd og kvinder bliver alle regler om vedr. ligestilling nu samlet i én lov, hvilket gør lovgivningen mere overskuelig og dermed mere borgervenlig. Som noget meget væsentligt i loven fastsættes der regler om forbud mod sexchikane og chikane i øvrigt. Derudover vil der blive lovfastsatte krav om kønskvoter i bestyrelser, udvalg m.v. Naalakkersuisut er overbevist om, at loven vil skabe fundamentet for en positiv udvikling på ligestillingsområdet.

Vi har i lige høj grad brug for kvinder og mænd i vort samfund. Vi vil skabe et balanceret og ligeværdigt samfund.

Mineindustrien

Naalakkersuisut glædes ved, at der er adskillige potentielle mineprojekter, som er langt fremme i processen. I øjeblikket er tre projekter i gang med at få behandlet deres udnyttelsesansøgning. Derudover forventes modtaget yderligere én udnyttelsesansøgning i år eller næste år.

Naalakkersuisut har arbejdet benhårdt på at få en royaltyaftale med London Mining. Og nu er den del af aftalen på plads.

Forløbet viser, at det er muligt at stille rimelige krav til mineindustrien. Det har været afgørende for Naalakkersuisut at indføre en royalty på råstofprojekter, så vi er sikre på, at samfundet får sin del af gevinsten.

Naalakkersuisut fremsætter på denne samling forslag til en principbeslutning om at ophæve multolerancen på uran. Hvis principbeslutningen bliver vedtaget i Inatsisartut, igangsætter Naalakkersuisut et større udredningsarbejde for at sikre, dels at sundhed og arbejdsmiljøet er i top for medarbejderne og beboerne i det omkringliggende område, hvor aktiviteterne foregår, og sammen med Danmark at sikre, at uran fra Grønland ikke havner i de forkerte hænder.

Dette vil indebære, at der skal tages stilling til hvordan man håndterer området, herunder hvilke regler, standarder, ressourcer m.v., der skal implementeres såfremt en bæredygtig minedrift som inkluderer radioaktive mineraler skal kunne gennemføres – vel at mærke hvor alle relevante internationale konventioner bliver overholdt.

Netop i denne fase er det vigtigt at alle interessenter, myndigheder og offentligheden bliver inddraget. Under alle omstændigheder vil det være sådan at et konkret mineprojekt kun kan godkendes hvis det kan gennemføres miljø-, sikkerheds, sundheds- og samfundsmæssigt bæredygtigt – det er allerede et krav i råstofloven.

Helt i tråd med koalitionsaftalen er borgerinddragelse af høj prioritet for Naalakkersuisut. Naalakkersuisut har allerede fået vedtaget en liste over de mulige initiativer, som inddrager borgerne i de kommende mineprojekter. Det kan være uafhængige facilitatorer til borgermøder til at sikre, at det pågældende råstofselskab også engagerer sig i at informere offentligheden om projektet.

Naalakkersuisut er af den opfattelse, at information og dialog med befolkningen skaber de bedste projekter. Oftest besidder befolkningen viden om lokale forhold, der kan være afgørende for et projekts succes. Jeg har tidligere nævnt at Naalakkersuisut prioriterer nærdemokrati. Dette er ikke blot tomme floksler.

Miner og arbejdspladser

Det er magtpåliggende for Naalakkersuisut at de kommende råstofprojekter skal komme hele samfundet til gode – og ikke kun det område, hvor minen ligger. Derfor er det vigtigt med en aktiv efteruddannelsespolitik for de ledige og ufaglærte, så vi er parate, når mineprojekter bliver en realitet. Uddannelserne vil typisk ske som kompetenceløft på erhvervsskolerne, f.eks. Råstofskolen, Bygge- og Anlægsskolen, Sprogskolen m.v.

Både til næste år og årene frem vil opkvalificering af borgere og virksomheder, som skal være en del af den kommende råstofindustri, derfor blive prioriteret højt. Det vil være en rigtig god investering for den enkelte, der efteruddanner sig inden for råstofsektoren – men også for samfundet, idet det vil betyde flere skattekroner og færre midler til understøttelse, når den enkelte får et arbejde i minesektoren. Det er vitterlig en win-win-situation for samfundet.

Arbejdsmarkedet

Selvom der bliver skabt nye arbejdspladser ved etableringen af mineprojekterne, står vi overfor store udfordringer med arbejdsløsheden.

Vi skylder gruppen af ledige, at vi får etableret en række arbejdspladser, så de kan komme i gang igen. Den gruppe, hvor hovedparten er ufaglært, kan vi ikke bare lade i stikken. Det kræver en

indsats fra det offentlige, men det kræver også at den enkelte arbejdsløse tager imod tilbuddet, og viser en disciplineret indsats.

Derfor vil Naalakkersuisut iværksætte en række initiativer, som skaber beskæftigelse på den korte bane. Der er videreført en ekstraordinær beskæftigelsesindsats, hvor både Selvstyret og kommunerne er involveret. Det er en bred vifte af aktiveringstilbud, efteruddannelse og opkvalificering. Dette vil blive suppleret med øget adgang til forsøgsfiskeri, renoveringstiltag m.m.

Det er Naalakkersuisut's klare målsætning, at vi i denne valgperiode skal have nedbragt arbejdsløsheden væsentligt.

Forfatningskommission

Jeg glæder mig til i denne valgperiode at gå i dialog med partierne i Inatsisartut omkring etableringen af en forfatningskommission. Inatsisartut pålagde det forrige Naalakkersuisut at skrive en redegørelse, der vil kunne danne grundlag for etablering af en forfatningskommission. Det nuværende Naalakkersuisut vil samle bolden op og færdiggøre redegørelsen, således at vi til næste Inatsisartut-samling har et grundlag for at kunne diskutere oprettelsen af Grønlands Forfatningskommission.

Afsluttende bemærkninger

Som Formand for Naalakkersuisut, har jeg et overordnet mål om at medvirke til at skabe et stærkere folk og et stærkere samfund, at vi kommer tættere på selvstændighed, og tættere på at skabe staten Grønland. I den proces skal befolkningen inddrages, lyttes til, så vi hver især tager ansvar for vor fælles fremtid.

Inatsisartut og Naalakkersuisut er valgt til at træffe beslutninger på vegne af befolkningen. Men nogle gange er det så vigtige spørgsmål, at vi er nødt til at stille spørgsmålet direkte til borgerne. Tidligere nævnte jeg, at Naalakkersuisut ønsker at ophæve den overordnede politik – nultolerancen overfor uran. Dette principielle overordnede spørgsmål afgør vi her i Inatsisartut.

Der er et andet mere specifikt og geografisk afgrænset spørgsmål. Det er, om vi skal tillade etablering af mineaktivitet på Kuannersuit lige ved Narsaq. Det er et unikt projekt, der involverer udnyttelse af sjældne jordarter med udnyttelse af radioaktive mineraler som biprodukt - tæt på en by.

Situationen her er helt særegen på grund af mineprojektets nærhed til Narsaq.

Derfor ønsker Naalakkersuisut at høre partierne i Inatsisartut, om vi kan finde tilslutning til en vejledende folkeafstemning for borgerne i Sydgrønland generelt vedrørende Kuannersuit-projektet. Naalakkersuisut ønsker at høre de sydgrønlandske borgeres holdning til spørgsmålet om en mine, der involverer udnyttelse af radioaktive mineraler som biprodukt. Jeg skal understrege, at Naalakkersuisut ikke har modtaget nogen ansøgning til minedrift, men at Naalakkersuisut ønsker en principiel stillingtagen fra borgerne i Sydgrønland, til at vejlede os.

Uanset at en folkeafstemning om Kuannersuit-projektet i Sydgrønland vil være vejledende, vil Naalakkersuisut tillægge resultatet af folkeafstemningen afgørende betydning for Naalakkersuisut's beslutning om at der i det hele taget vil kunne tillades minedrift på Kuannersuit involverende udnyttelse af radioaktive mineraler som biprodukt.

Jeg glæder mig til at indgå i en politisk diskussion med jer alle, og høre jeres respons på Naalakkersuisut's ønske om at inddrage befolkningen i Sydgrønland ved en vejledende folkeafstemning.

Fremfor splittelse - lad os samles om landets ressourcer til fælles gavn, så vi individuelt og kulturelt såvel som økonomisk styrker vor medinddragelse i samfundet.

Kuannersuit og dermed også Narsaq har fyldt meget i debatten nu i en del år. Det er også i Narsaq, at vores nationaldigter Henrik Lund kommer fra. Som afslutning på åbningstalen vil jeg tillade mig at citere det sidste vers af nationalhymnen Nunarput Utoqqarsuanngoravit. Jeg føler, at den er dækkende for det, jeg har ønsket at fremhæve i min første åbningstale; nemlig, at vi hver især har et ansvar overfor udviklingen i vort samfund. Et ansvar der forpligter.

Umuligt nu længer at blive i ro,
kalaallit, mod større mål vi stævner!
Som fribårne folk vi i landet vil bo;
begynd at tro på jeres egne evner!

Med disse ord vil jeg ønske alle en god debat.

Tak!